

- Krajské úřady a Magistrát hl. města Prahy
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Váš dopis značky

ze dne

Naše č. j.

MPSV-2022/11251-250

Vyřizuje

V Praze dne

Věc: Metodická informace k vedení zvláštní spisové dokumentace o dětech, kterým byl obecní úřad obce s rozšířenou působností jmenován opatrovníkem nebo poručníkem

1. Úvod

Novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“), která byla s účinností od 1. 1. 2022 provedena zákonem č. 363/2021 Sb., bylo výslovně ukotveno odlišení spisové dokumentace vedené o dětech, jimž je obecní úřad obce s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) jmenován opatrovníkem nebo poručníkem. V ustanovení § 55 ZSPOD byl nově upraven odstavec 2 v následujícím znění:

„(2) O dětech zařazených v evidenci podle § 54 písm. b) se vede zvláštní spisová dokumentace. V případě, že je opatrovníkem dítěte jmenován advokát, obecní úřad obce s rozšířenou působností na jeho žádost písemně sdělí informace o nezletilém dítěti vztahující se k výkonu opatrovnictví nezletilého.“

Důvodem výše citované úpravy je jednak zcela odlišná role orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) v rámci poskytování sociálně-právní ochrany dětí (veřejnoprávní ochrana) a v rámci výkonu kolizního opatrovnictví nebo poručenství, jednak odlišný režim nakládání se spisovou dokumentací. Oddělení spisové dokumentace tudíž vede k usnadnění výkonu různých rolí OSPOD.

Zvláštní spisová dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD bude založena vždy, když bude OÚ ORP jmenován opatrovníkem dítěte, a to bez ohledu na to, zda je ve věci dítěte již veden spis Om z důvodu ohrožení dítěte (§ 6 ZSPOD).

Forma vedení zvláštní spisové dokumentace bude v první řadě respektovat spisové řády jednotlivých úřadů a v obecné rovině též úpravu Obecného nařízení o ochraně osobních údajů č. 2016/679, zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 499/2004 Sb.“), a prováděcí vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění pozdějších předpisů. K usnadnění implementace schválených změn je žádoucí pro vedení a označování spisové dokumentace doporučit takový postup, který bude pro každý jednotlivý OÚ ORP přehledný, srozumitelný a rovněž technicky proveditelný z hlediska jím používané spisové služby a programového vybavení. Není přitom nezbytné, aby se vždy a ve všech ohledech jednalo o řešení jednotné pro všechny OÚ ORP.

Primárně je třeba dodržovat základní pravidla vyplývající ze ZSPOD a zákona č. 499/2004 Sb. a případně též základní doporučení poskytnutá městským úřadům ze strany nadřízených krajských úřadů v rámci jejich metodického vedení. Metodické výklady, doporučení a stanoviska MPSV jsou v této záležitosti až sekundárním podkladem, když MPSV netrvá na tom, aby krajské úřady a OÚ ORP plně a vždy postupovaly podle metodického vedení MPSV, a je ponechán prostor pro stanovení odlišného „originálního“ postupu na krajské či obecní úrovni. Teprve jako terciární hledisko pak stojí soulad s platnou 2. spisovou směrnicí MPSV č.j. 2013/26780-21, neboť je evidentní, že žádné zvolené řešení nemůže být v úplné shodě s úpravou této směrnice s ohledem na změnu právního stavu oproti době vyhlášení a nabytí účinnosti směrnice.

Zvláštní spisová dokumentace bude vedena ve všech případech, kdy je spis OÚ ORP založen z důvodu jmenování tohoto úřadu opatrovníkem nebo poručníkem dítěte a nikoliv z důvodu ohrožení dítěte dle § 6 ZSPOD, tj. včetně výkonu kolizního opatrovnictví dítěte podle § 892 odst. 3 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“). Konkrétně půjde zejména o případy

- jmenování OSPOD **procesním opatrovníkem dítěte** podle § 434 zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“ - *řízení ve věcech osvojení*), § 455 z.ř.s. (*řízení ve věci předběžné úpravy poměrů dítěte*), § 469 z.ř.s. (*řízení ve věci péče soudu o nezletilé*) nebo § 482 z.ř.s. (*řízení ve věcech mezinárodních únosů dětí*),
- jmenování OSPOD opatrovníkem dítěte mladšího 12 let **pro účely rozhodnutí o udělení souhlasu s osvojením** podle § 807 o.z.,
- jmenování OSPOD **opatrovníkem dítěte k výkonu povinností a práv rodičů** v případě rozhodnutí soudu o omezení nebo omezení výkonu rodičovské odpovědnosti obou rodičů podle § 878 odst. 3 o.z.,
- jmenování OSPOD **opatrovníkem pro správu jmění** podle § 905 a § 948 a násl. o.z.,
- jmenování OSPOD **poručníkem dítěte** podle § 930 odst. 3 o.z. a § 825 o.z.,
- jmenování OÚ ORP **opatrovníkem žadatele o udělení mezinárodní ochrany**, kterým je nezletilá osoba bez doprovodu, a to za účelem ochrany jejích práv a

právem chráněných zájmů spojených s pobytem na území České republiky podle § 89 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodem k založení zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD není naopak výkon tzv. dočasného zákonného poručení OÚ ORP podle § 929 o.z. ve spojení s § 17 písm. b) ZSPOD do doby, kdy soud jmenuje dítěti poručníka nebo kdy alespoň jeden z rodičů nabyde v plném rozsahu rodičovskou odpovědnost nebo schopnost ji vykonávat.

2. Obecná doporučení k vedení zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD

Ve věci vedení zvláštní spisové dokumentace o dítěti, kterému byl obecní úřad obce s rozšířenou působností ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem (§ 55 odst. 2 ve spojení s § 54 písm. b) ZSPOD, ve znění účinném od 1. 1. 2022), lze doporučit obdobný postup jako v případě vedení správního spisu podle čl. 7 spisové směrnice MPSV č.j. 2013/26780-21, který tvoří samostatnou složku spisu Om nebo Nom, včetně označení této složky specifickou spisovou „podznačkou“ Om nebo Nom.

Ustanovení OÚ ORP opatrovníkem nebo poručníkem dítěte je na základě čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1 písm. g) spisové směrnice důvodem pro zápis dítěte do základní evidence, tj. do rejstříku Om (pokud již v tomto rejstříku není zapsáno z jiného důvodu). Vzhledem k tomu je při označení zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD možné využívat i spisovou značku Om.

V případě, že zvláštní spisová dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD bude založena v situaci, kdy k témuž dítěti nebo k týmž sourozencům již byla dříve založena spisová dokumentace Om podle § 55 odst. 1 (spisová dokumentace o dětech uvedených v § 6 ZSPOD), která nebyla uzavřena, může být nový zvláštní spis podle § 55 odst. 2 označen touto dříve založenou spisovou značkou Om (např. Om 33/21). Ke spisové značce Om je možné k odlišení zvláštního spisu připojit

- příznak „O“ v případě, že zvláštní spis je zakládán z důvodu jmenování OÚ ORP opatrovníkem dítěte, a pořadové číslo zvláštního spisu, který je ve věci opatrovnictví založen od zápisu dítěte (sourozenců) do rejstříku Om (tj. např. Om 33/21-O 1), nebo
- příznak „POR“ v případě, že zvláštní spis je zakládán z důvodu jmenování OÚ ORP poručníkem dítěte (např. Om 33/21-POR).

V případě, že **opatrovníkem dítěte v soudním řízení je jmenován OÚ ORP, který již poskytuje dítěti sociálně-právní ochranu z jiného důvodu a z tohoto důvodu je dítě zařazeno v jeho evidenci a je k němu veden „živý“ spis, jedná se o objektivní**

skutečnost, která je důvodem pro založení zvláštního „opatrovnického“ spisu podle § 55 odst. 2 s ohledem na předběžnou vykonatelnost usnesení soudu ve věci opatrovnictví (do konečného rozhodnutí soudu). K této situaci by však mělo docházet výjimečně, neboť je-li již dítě zařazeno do evidence ochrany mládeže podle § 54 písm. a) ZSPOD, zásadně by nemělo následně docházet ke jmenování téhož úřadu (kolizním) opatrovníkem dítěte

Podle § 944 o.z. „pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci přiměřeně.“ I pro jmenování kolizního opatrovníka tedy platí podle § 932 odst. 1 o.z. o tom, že „opatrovníkem lze jmenovat jen ... osobu, která (způsobem života) zaručuje, že je schopna funkci opatrovníka řádně vykonávat. Před jejím jmenováním do funkce opatrovníka soud zjistí, zda její jmenování není v rozporu se zájmem dítěte“. O způsobilosti „řádneho výkonu“ opatrovnictví u OSPOD nelze pochybovat, nicméně, je-li dítěti již poskytována sociálně-právní ochrany z důvodu jeho ohrožení (§ 6), je otázka, zda následné jmenování téhož úřadu opatrovníkem není v rozporu se zájmem dítěte z důvodu kumulace dvou nesouvisejících a v mnoha ohledech až protikladných agend. To tím spíše, že podle § 937 odst. 2 o.z. „soud zváží odvolání opatrovníka, zjistí-li důvody, pro které není vhodné, aby opatrovník svou funkci nadále vykonával“, což je např. právě i kolize mezi veřejnoprávní – vrchnostenskou sociálně-právní ochranou dětí na straně jedné, a mezi opatrovnictvím jako soukromoprávním institutem (byť vykonávaným veřejnoprávním subjektem – obcí, avšak „nevrchnostensky“) na straně druhé. Pokud tato okolnost může nastat až později a být důvodem pro odvolání opatrovníka, tím spíše je její existenci na místě zjišťovat již při jmenování opatrovníka jako takovém. Procesní opatrovník je jmenován usnesením soudu, které je předběžně vykonatelné, ale opatrovník, i veřejný, se proti němu může odvolat. Zde platí rovněž § 936 o.z.: „soud zproští opatrovníka funkce, požádá-li o to z důležitých důvodů“; důležitým důvodem, který je možné ozřejmit i v odůvodnění odvolání proti jmenování kolizním procesním opatrovníkem, může být i právě popsaná kolize, neboť soud v okamžiku jmenování opatrovníka nemusel mít poznatek, že dotčený OSPOD již vykonává vůči dítěti sociálně-právní ochranu na základě jeho zařazení do evidence ochrany mládeže podle § 54 písm. a) ve spojení s § 6 ZSPOD.

Za předpokladu, že zvláštní spisová dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD bude založena z důvodu opatrovnictví dítěte, které v době založení zvláštního spisu nebude zapsáno v rejstříku Om z jiného důvodu, může být k dítěti (sourozencům) vytvořena spisová značka Om postupem podle čl. 4 odst. 2 spisové směrnice č.j. 2013/26780-21. Pod touto spisovou značkou Om se dítě zapíše do rejstříku Om podle čl. 4 odst. 1 a do jmenné kartotéky podle čl. 5 spisové směrnice. Spisová dokumentace o dítěti založená z důvodu ustanovení OÚ ORP opatrovníkem se pak opět označí spisovou značkou Om doplněnou příznakem „O 1“ (tj. např. Om 11/23-O 1).

Zároveň je ovšem třeba připustit, aby spisové řády jednotlivých OÚ ORP stanovily pro označování zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 jiný postup,

protože platné znění spisové směrnice č.j. 2013/26780-21 vedení této zvláštní spisové dokumentace neupravuje. **Prioritou je, aby zvolený způsob označování byl pro daný OÚ ORP přehledný, srozumitelný a souladný s jím používanou spisovou službou nebo spisovým programem.** Ve spisových řádech se proto lze odchýlit od výše uvedeného doporučení, pokud jde o způsob odlišení zvláštního spisu od spisové dokumentace podle § 55 odst. 1, tj. lze pro označení zvláštního spisu podle § 55 odst. 2 ZSPOD stanovit používání jiných písmen, zkratk, slov a příznaků, případně dalších grafických odlišení (např. *, °, ×, +, # apod.).

3. Příklady situací vedení zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD

- V případě zvláštního „opatrovnického“ spisu podle § 55 odst. 2 ZSPOD **bude veden tento zvláštní spis společně o všech sourozencích jen za předpokladu, že OÚ ORP bude jmenován jako kolizní opatrovník všech sourozenců**, kteří jsou účastníky téhož soudního řízení. Naopak bude-li OÚ ORP vykonávat funkci kolizního opatrovníka jen u některého (některých) ze sourozenců, bude zvláštní spis založen jen ve vztahu k tomuto (těmto) opatrovancům. Totéž platí i pro případy tzv. hmotněprávního opatrovnictví, např. v případě omezení obou rodičů v rodičovské odpovědnosti nebo v jejím výkonu jen vůči některému ze sourozenců nebo v případě, že dochází k osvojení jen některého ze sourozenců (opatrovník pro udělení souhlasu s osvojením jménem dítěte).
- Jestliže bude souběžně se zvláštním „opatrovnickým“ spisem veden spis Om pouze o některém ze skupiny sourozenců – opatrovanců, který byl vyhodnocen jako ohrožené dítě podle § 6 ZSPOD, nebudou se ostatní opatrovaní sourozenci dopisovat na spisový obal spisu vedeného podle § 55 odst. 1 ve spojení s § 54 písm. a) ani na evidenční štítek ohroženého sourozence (pokud sourozenci žijí ve společné rodinné domácnosti, jsou na štítku uvedeni automaticky, pokud žijí odděleně, dopisovat se nebudou). Z důvodu vzniku opatrovnictví a založení zvláštního „opatrovnického“ spisu o sourozencích lze do kartotéky vytvořit nový evidenční štítek, na kterém bude uvedena spisová značka Om s příznakem „O“ a pořadovým číslem opatrovnictví nebo s jiným způsobem odlišení od „běžné“ spisové značky Om.
- V situaci, kdy je v evidenci OÚ ORP podle § 54 písm. a) zařazen pouze některý ze sourozenců, ke kterým je založen zvláštní „opatrovnický“ spis podle § 55 odst. 2, se doporučuje vytvořit pro tento zvláštní spis zcela novou spisovou značku (za použití zkratky Om nebo jiného označení) a nepoužívat pro označení zvláštního spisu tutéž spisovou značku Om, která byla dříve vytvořena při zařazení ohroženého sourozence do základní evidence OÚ ORP.

- Pokud je ukončeno opatrovnické řízení, ale výkon sociálně-právní ochrany dítěte i nadále trvá (je veden spis Om z jiného důvodu), je v popisované situaci je zásadní nastavit takové řešení, které umožní uzavřít zvláštní „opatrovnický“ spis podle § 55 odst. 2 ZSPOD ihned po pravomocném skončení soudního řízení nebo v jiných případech ukončení opatrovnické OÚ ORP, a to ještě před uzavřením jiného spisu, který je k témuž dítěti veden z důvodu jeho vyhodnocení jako dítěte uvedeného v § 6 ZSPOD. Pokud by dřívějšímu uzavření „zvláštního“ opatrovnického spisu technicky bránila skutečnost, že zvláštní spis je označen spisovou značkou Om s příznakem „O“ a pořadovým číslem opatrovnické OÚ, je třeba k odlišení obou spisů ve spisové službě a elektronické evidenci použít jinou spisovou značku. To znamená, v evidenci nebude zvláštní „opatrovnický“ spis označen doplněnou spisovou značkou Om, ale zcela specifickou spisovou značkou, kterou OÚ ORP pro tento účel vytvoří, např. sp. zn. „O 3/23“ (tj. pořadové číslo zvláštního opatrovnického spisu, který v daném roce zakládán, a za lomítkem označení kalendářního roku dvojcíslím nebo celým čtyřcíslelím).
- Případné další vedení zvláštního spisu po ukončení výkonu opatrovnické OÚ dítěte by bylo v rozporu jak s § 55 odst. 2 ZSPOD, tak s čl. 5 Obecného nařízení o ochraně osobních údajů č. 2016/679 (viz zásady účelového omezení, minimalizace údajů a omezení uložení) a § 65 odst. 5 zákona č. 499/2004 Sb. („Po vyřízení věci se spis uzavře.“).
- Zvláštní „opatrovnický“ spis podle § 55 odst. 2 ZSPOD se po svém uzavření nevloží do neuzavřeného (živého) spisu téhož dítěte, který je veden podle § 55 odst. 1 ve spojení s § 54 písm. a). Takový postup by popíral důvody a logiku vedení dvou samostatných oddělených spisů a *de facto* by byl obcházením nové úpravy § 55 odst. 2 ZSPOD. Uzavřený „opatrovnický“ spis se proto po jeho kompletaci a kontrole uloží do spisovny městského úřadu.
- Pro uložení uzavřeného zvláštního spisu podle § 55 odst. 2 ZSPOD platí úprava minimální skartační doby stanovené v § 55 odst. 8 písm. a) ZSPOD, tj. OÚ ORP zajistí uložení uzavřeného spisu po dobu 15 let následujících po kalendářním roce, v němž k uzavření spisu.

4. Obsah zvláštní spisové dokumentace vedené podle § 55 odst. 2 ZSPOD

Obsahem zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD jsou výlučně písemnosti vztahující se k výkonu funkce OSPOD jako opatrovníka nebo poručníka, ať už se jedná o dokumenty přijaté nebo o dokumenty vytvořené OÚ ORP, u nichž je OÚ ORP původcem dokumentu. Zvláštní spisová dokumentace musí být vedena v souladu se základními zásadami zpracování osobních údajů podle čl. 5 odst. 1 Obecného nařízení o ochraně osobních údajů č. 2016/679, zejména v souladu se

- a) zásadou **účelového omezení** – ve zvláštním spise mohou být shromažďovány pouze údaje sloužící k zákonem vymezenému účelu, tj. k účelu výkonu opatrovnictví nebo poručenství dítěte;
- b) zásadou **minimalizace údajů** – shromažďování údajů ve zvláštním spise musí být omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou tyto údaje zpracovávány;
- c) zásadou **přesnosti** – údaje ve zvláštním spise mají být, pokud možno, přesné a v případě potřeby aktualizované; OÚ ORP zásadně sám aktivně neshromažďuje nevěrohodné a neověřené informace a pokud se následně některé informace ukáží být jako nepřesné, přistupuje OÚ ORP bezodkladně k vymazání, vyřazení nebo opravě těchto informací.

Zvláštní spisová dokumentace podle § 55 odst. 2 zahrnuje písemnosti, které tvoří podklady pro jednání OÚ ORP v roli opatrovníka či poručníka dítěte. Jelikož OSPOD jakožto opatrovník nebo poručník je v postavení zástupce dítěte, jeho podklady jsou současně též podklady zastupovaného dítěte, od čehož se zásadně odvíjí (ne)možnost přístupu rodičů či jiných účastníků řízení k těmto podkladům (podrobněji viz dále část 5.).

Pokud jde zakládání zvláštní spisové dokumentace o dětech, u kterých byl OÚ ORP jmenován opatrovníkem nebo poručníkem ještě před účinností novelizace ZSPOD provedené zákonem č. 363/2021 Sb., tj. před 1. 1. 2022, je třeba konstatovat, že k novelizačnímu bodu č. 134 v části první zákona č. 363/2021 Sb., kterým se upravuje nové znění § 55 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., není stanoveno žádné přechodné ustanovení. Z této skutečnosti vyplývá, že od nabytí účinnosti zákona č. 363/2021 Sb., tj. od 1. 1. 2022, je třeba vést samostatnou spisovou dokumentaci o všech dětech, u kterých k tomuto datu vykonává OÚ ORP funkci poručníka nebo opatrovníka, a to i v případě dětí, kterým byl OÚ ORP vykonatelně jmenován poručníkem nebo opatrovníkem před 1. 1. 2022.

Do zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD by tudíž měly být zařazeny minimálně všechny písemnosti vztahující se k výkonu opatrovnictví nebo poručenství dítěte, které OÚ ORP přijme nebo sám vytvoří v období od 1. 1. 2022. Co se týče písemností přijatých či vytvořených do 31. 12. 2021, které jsou součástí dříve založené spisové dokumentace OÚ ORP z důvodu poskytování sociálně-právní ochrany dítěti, v níž jsou obsaženy i písemnosti přímo nesouvisející s výkonem opatrovnictví nebo poručenství, lze doporučit, aby se z původního spisu vydělily (vyjmuly) písemnosti týkající se opatrovnictví nebo poručenství, je-li to **technicky proveditelné** (jak v rámci spisu vedeného v listinné podobě, tak současně i v rámci elektronicky vedeného spisu a elektronické spisové služby) a **organizačně možné**. Pokud § 65 odst. 6 zákona č. 499/2004 Sb. stanoví, že „z uzavřeného spisu nesmějí být vyjímány jednotlivé dokumenty“, a contrario lze dovodit, že z neuzavřeného spisu to přípustné je.

5. Nahlížení do zvláštní spisové dokumentace vedené podle § 55 odst. 2 ZSPOD

Nahlížení do zvláštní spisové dokumentace se neřídí úpravou nového § 55 odst. 6 ZSPOD, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., který se vztahuje pouze na nahlížení do spisové dokumentace podle § 55 odst. 1. Do zvláštní „opatrovnické“ spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD má právo nahlížet pouze samotné dítě, pokud je k tomu způsobilé s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost, a to jako

- subjekt údajů, jenž má právo na přístup ke zpracovávaným osobním údajům, které se ho týkají, v souladu s čl. 15 Obecného nařízení o ochraně osobních údajů č. 2016/679,
- účastník řízení, který má právo na informace o řízení od OÚ ORP jako svého opatrovníka, v souladu s § 8 odst. 3 ZSPOD, § 20 odst. 4 z.ř.s. a čl. 10 odst. 1 písm. b) Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (č. 54/2001 Sb.m.s.); nejpozději o dítěti starším 12 let se má přitom za to, že je schopno informace o soudním řízení přijmout a pochopit (viz § 8 odst. 3 ZSPOD a § 867 odst. 2 o.z.).

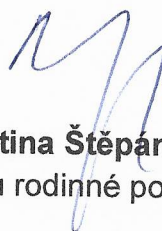
Rodičům, kteří nemohou dotčené dítě zastupovat v soudním řízení nebo při právním jednání, pro které byl dítěti jmenován opatrovník, nenáleží z důvodu kolize zájmů nebo nebezpečí střetu zájmů s dítětem právo nahlížet do zvláštní spisové dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD.

Zvláštní spisová dokumentace podle § 55 odst. 2 ZSPOD není správním spisem, neboť představuje pouze podklady OÚ ORP jako opatrovníka nebo poručníka, tedy podklady nezbytné pro výkon soukromoprávních jednání, realizovaných sice orgánem veřejné správy, ale nevvrchnostensky. Z tohoto důvodu se na tuto zvláštní spisovou dokumentaci nevztahují podpůrně ani ustanovení správního řádu, upravující vedení spisu včetně nahlížení do něj (zejména § 17 a § 38 správního řádu). Pokud se nahlédnutí do zvláštního spisu vedeného podle § 55 odst. 2 ZSPOD domáhá rodič, jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte, případně jiná osoba, které nesvědčí právo do tohoto zvláštního spisu nahlížet, není tato věc předmětem správního řízení a **není třeba vydávat usnesení o odmítnutí žádosti o nahlédnutí do spisové dokumentace podle § 55 odst. 7 písm. b) ZSPOD ani podle § 38 odst. 5 správního řádu**. Rodiče nebo jiného neoprávněného žadatele postačuje vyrozumět vhodným způsobem o tom, že právo žádat o nahlédnutí do zvláštního spisu je pro ně vyloučeno (zapovězeno) přímo ze zákona.

Výše uvedené však zároveň neznamená, že je striktně vyloučeno, aby OÚ ORP mohl obsah zvláštního spisu nebo jeho vybrané části zpřístupnit rodičům nebo jiným účastníkům soudního řízení, případně je s tímto obsahem obeznámit jiným způsobem. V případě, že zvláštní spisová dokumentace neobsahuje dokumenty, které by mohly být předmětem střetu zájmů rodiče a dítěte, tedy obsahuje pouze dokumenty, které se týkají samotného řízení a rodič je s nimi jako účastník řízení obeznámen (popř. může s nimi být obeznámen, protože jejich opisy jsou součástí

rovněž soudního spisu), není důvod pro neumožnění rodiči nahlédnout do písemných podkladů OÚ ORP jako opatrovníka, označovaných v § 55 odst. 2 ZSPOD jako „zvláštní spisová dokumentace“. A to tím spíše, že podle ust. § 946 o.z. patří k základním povinnostem opatrovníka dítě, aby zjistil stanovisko rodiče, dítěte, popř. dalších osob k zamýšlenému provedení právního jednání (v případě procesního opatrovnictví jsou tímto právním jednáním úkony opatrovníka v soudním řízení, zejména návrh toho, jak má soud rozhodnout), a to z podstaty věci ještě před jeho provedením. Nejvhodnější formou zjištění stanoviska rodičů, případně dalších osob, je samozřejmě osobní jednání s nimi, které lze jistě spojit např. i se zpřístupněním písemných podkladů opatrovníka nebo jejich části, za účelem projednání jejich obsahu a závěrů z něho. Rodičům jsou však zásadně nepřístupné záznamy o jednání kolizního opatrovníka s dítětem. V případě zvláštního spisu nebudou záznamy o jednání opatrovníka s dítětem podkladem vedeným mimo spis ve smyslu § 55 odst. 5 ZSPOD, ale budou tvořit část spisu nepřístupnou třetím osobám.

Zvláštní spisovou dokumentaci podle § 55 odst. 2 ZSPOD je nutné na žádost zpřístupnit těm orgánům, kterým jsou na základě zvláštního zákona povinny orgány sociálně-právní ochrany dětí předložit na vyžádání nejen správní spisy, ale rovněž jiné spisy a písemnosti vztahující se k jejich činnosti. Tato povinnost vyplývá orgánům sociálně-právní ochrany dětí zejména ze zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a ze zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová
ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

